

בבא בתרא קו

עניין: ענין הגורל, יום הכיפורים

ספר חסידים

תרעט בני אדם שעוברים בים ועמדה עליהם רוח סערה לשבר הספינה או להטביעה בים ושאר הספינות עוברות בשלום [א] בידוע שיש בספינה מי שחייב ורשאים להפיל גורלות, על מי שיפול הגורל ג' פעמים זה אחר זה [ב] רשאים להפילו בים [ג], ומתפללים שלא יפול על הזכאי אלא על החייב שנאמר (ש"א י"ד מ"א) ה' אלהי ישראל הבה תמים (א) וכתוב (יונה א' ז') ויפול הגורל על יונה וכתוב (שם שם י"ב) שאוני והטילני אל הים [ד] ולמה לא אמרו לו ליונה תשליך עצמך אל הים אלא לא רצה להשליך עצמו, ועוד גוים היו בספינה ומוטב שישליכוהו הם, ואם יש שם כלי או עריבה קטנה אל ישליכוהו בים אלא יתנוהו שם באותה כלי ואם ינצל ינצל. (ב) קודם שנכנסים בים אם יבא רוח סערה

תשא בני אדם שבספינה והיה רוח סערה אין רשאים להפיל גורלות שאם יפול על אחד מהם צריך להטילו בים (א) אין זה לעשות כאשר עשו ליונה בן אמיטי, השתא אסמכתא לא קניא לענין ממון [א] וכ"ש לענין נפשות שלא יסמכו ע"פ הגורל [ב], ואשר כתיב (ש"א י"ד מ"ב) ויאמר שאול להפילו בינו ובין יהונתן בנו וילכד יהונתן, שם היה ארון ומה' כל משפטו [ג] והם ידעו באיזה ענין להטיל אבל עתה אין לסמוך על הגורל שנאמר (יהושע י"ח ז') ויריתי לכם גורל פה לפני ה' אלהינו, ואפי' בממון אין מפילים גורל אלא כשחולקים בשוה [ד], אבל אין משימין שתי חתיכות כנגד חתיכה אחת אלא שנים שתייהן כאחת, ולא חתיכה גדולה כנגד חתיכה קטנה אלא בשוה באומד הדעת [ה], ולפי שהיו צריכים שני שעירי יום הכיפורים גורל לכך היו שנים במראה ובקומה [ו].

מדרש תלפיות ערך גורל

ואולי יבליז לומר ודעתם שיר שדרוך סערה ככל האנויות שבים בשוה ולכך אין להפיל גורל שהאיש חייב ביניהם אבל כאן מדבר שכל האנויות עוברות בשלום ודוק עליהם רוח סערה ענין כזה מורה באצבע שיש ביניהם גורם הצער בענין יונה ולכך מפלים גורלות וק"ל. (ספר החסידים):

רמ"א יו"ד סי' קנז, א

עריית. ה גוים שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרגוהו לא יתנו להם אחד מהם אלא אם כן יתדוהו ואמרו תנו לנו פלוני ויש (ב) אומרים דאפילו נכהאי גוונא אין למסרו אלא אם כן חייב מיתה כשנע בן (ג) בכרי וכן (ד) נשים שאמרו להן גוים תנו לנו אחת מכם ונטמא אותה יטמאו כולם ולא ימסרו נפש אחת מישראל. כל מקום

סדור בעל התניא סוף שער הפורים

ע"ס הפור הוא הגורל כו' וידוע שענין הפלת הגורל הוא במדרגה גבוה מאד דהיינו מבחינת עלמות הרגון מאחר שע"י הגורל יראה בו כו' וכמ"ס במ"א שזהו ענין הגורל בשעירים דיו"כ יונדל השעיר החי כו' וקודם הגורל היו כניסה שנים כו' לכך פורים ויו"כ ענין אחד הוא וסוף

בני יששכר מאמרי חודש תשרי ו

השעירים' בראש עמודי. ונראה לי לומר טעם ענין בסדור הרב החסיד הקפרסס מורנו הרב שניאור זלמן ז"ל (סוף שער הפורים ד"ה ע"ד שאמר) הפוזנה הוואת היא בגורל דיקא, כי גורל היא באין טעם בענין אין טעם בבחירה, רק חפץ ורצון, שמשכים בפרצון אל אשר יפל לו הגורל מבלי טעם.

פרי צדיק שושן פורים ב'

שנוה להפיל גורלות ע"פ ה'. אך באמת מצינו במורה מלות גורל בשעירי יוה"כ אף דשנינו שוין במראה ובקומה ובדמים (כמ"ס יומא סב.). ולמה הולך הגורל יקח הכהן א' לה' וא' לעזאזל. אכן השעיר לעזאזל אי' (ב"ר פ' סה) וגשאל השעיר זה עשו איש שעיר את כל עונותם עונות חס והוא שהש"ת מברך שהוא החייב בכל חטאי ישראל ע"י הרע שנמלא בו בשרש נכנס גם בלב ישראל השאור שבעסה וכתיב הלא את עשו ליעקב ואובד את יעקב והייט אף שנדמה ח"ו במעשו למעשה עשו וכן את מתנהג עשו בגולה למראה עין כיעקב הש"ת דן את הלבבות ומברר שישאל קשורים בשורש בהש"ת משא"כ עשו. ולזה נלך גורל שמורה על רצון העליון דכל שכן בבנוהא הוא הארה בדעת הנביא כש"נ במראה אליו אתודע. משא"כ הגורל שהוא רק מרצון העליון מעתיקא ואין לדעת המגריל חלק בו. וזה טעם מלות הגורלות בשעירי יוה"כ.

חבל יוסף חדרי דעה יו"ד סי' קנז

וע' תפ"מ ש"י דגורל שרי כהוא דנכעוים בימות ע"ס. וביונה לבו ונפילה גורלות ע"ס. ולענ"ד ע"ג דמהוא דיונה פשוט דש' לרחות בכ"ג דהרי לא ה' הגורל כלל בחמלה להפיל לים. והוא דבמות ג"כ אין דא' דהא תיבא בכ"ג (דק"ו) דאחין שחלקו כיון שעלה הגורל לאחד מהן קנו כולן ובעי למילף מתחילתה דא"י ודמי דילמא דווקא בקלפי של קודש ואו"ת ומסוק משום מנו דלייסי אהודי גמרי ומקמי ומבאר בפ' דא"י קנין כלל אלא כשהחזיק אחד עפ"י הגורל ברכוס. כזה מהני לקטת כולן כיון דממנו עליו. וא"כ פשוט דה"כ זהו אין ללמוד מההיא דהענין לפי הארץ בימות שם דהוא ברוה"ק כמפורש הסם, דעל מפיבושת בקש דוד רחמים ע"ס. ואדרבה לפי הסוגי' דב"ב מוכח לענ"ד להיפוך דכשפול הגורל. ויחזור אח"כ ל"מ הגורל מיד. וכן נראה לענ"ד דחב"ל לא סמוך על הגורל בשום מקום. דהרי בסנהדרין ג"כ גבי שמי ספינות שפגעו זה בזה אמרו שם כמה דיני שודא דמרחא קרובה לשאינה טעונה. ובשחיטין שוות אמרו יתפשרו ביניהן בדמים ולא אמרו גורל. וכן בסו"פ היוזקין גבי השקאס שדות אמרו כל דא"ג ולא סמוך כלל על גורל וע"ג: